

Muistoja Marjatta Okosta – lehden tekijän näkökulma

Viralliset muistokirjoitukset edesmenneestä Marjatta Okosta lienevät Informaatio-tutkimus-lehden lukijoille jo tuttuja. Siitä syystä tämä teksti ei ole virallinen vaan oikeastaan hyvinkin henkilökohtainen.

Tapasin Marjatta Okon ensimmäisen keran syksyllä 1980, mutta tutustuin häneen vasta muutamia vuosia myöhemmin, kun tulin töihin nykyiseltä nimeltään informaatio-tutkimuksen laitokselle ja ryhdyin tämän lehden toimitussihteeriksi. Tuo professori ja päätoimittaja, johon olin opiskelijana suhtautunut hieman arastellen ja jonka puheita en aina ollut ymmärtänyt, osoittautui naiseksi, jonka kuvailemiseen ei pari määrettä riitä.

Marjatta oli yksi niistä persoonista, jonka luottamuksen saavuttamisesta ihminen voi olla ylpeä ja jota kuuntelemalla on mahdollista oppia paljon. Vähitellen aloin tajuta, kuinka laaja oli hänen sivistyksensä ja kuinka monesta näkökulmasta hän oli elämää tutkaillut. Hän puhui aina yhtä suvereenisti, oli aiheena sitten Aleksandrian kirjasto, toinen maailmansota, Kanarian saarten kasvi- ja eläinkunta, Suomen kulttuurielämä, tieteellisen viestinnän kirjoittamattomat lait tai ma- ja metsätalousministeriön toiminta.

Marjatta oli myös ihan tavallinen ihminen tavallisine murheineen ja iloineen. Hän saattoi kertoa alaisilleen huolia tai mielipahaa aiheuttaneista asioista. Iloa hänelle tuottivat esimerkiksi omien oppilaiden menestyminen sekä vaatimattomakin muistaminen kuten ulkomaan matkalta lähetetty postikortti – joita hän itsekkin ahkerasti kirjoitteli.

Työasioistakin puhuttaessa jutustelu usein rönnsyili ennalta aavistamattomiin suuntiin. Monesti kumpikin meistä viipyi informaatio-tutkimuksen laitoksella iltaisin, Marjatta enimmäkseen liiankin hyvin työllistetyin pro-

fessorin rästitehtäviä hoitamassa, minä muun muassa tätä lehteä toimittamassa. Noina hiljaisina iltoina välillä istuimme jommankumman työhuoneessa keskustelemassa ties mistä, mihin jokin lehden tekemisestä syntynyt miellelyhtymä kulloinkin johdatti.

Haluamatta missään mielessä väheksyä ketään toista väitän kahdeksan vuotta kestäneestä yhteistyöstämme saamani kokemuksen perusteella, että Marjatta oli kerrassaan mainio suomalaisen tieteellisen lehden päätoimittaja. Hän onnistui mobilisoimaan pienen tiedeyhteisömme niin, että julkaisukelpoista tekstiä riitti jokaiseen numeroon.

Kirjoittajia kohtaan hän oli sekä kriittinen että avulias. Tekstien sisällön suhteen hän ei pyrkinyt olemaan yksinvaltiainen, vaan hän esimerkiksi tunnusti tietämyksensä rajallisuuden eikä epäröinyt pyytää arviointiapua sitä tarvitessaan. Toimitussihteeriiin hän luotti eikä valta- tai vastuukysymyksistä tarvinnut koskaan edes keskustella. Tietämäni mukaan tilanne on sama myös nyt, kun uudet tekijät jatkavat lehden rakentamista Marjatan laskemalle perustalle.

Kenties kaikki kirjoittajat eivät täysin havainneet sitä, kuinka paljon Marjatta huolehti siitä, että lehdessä julkaistut tekstit olisivat kielellisesti moitteettomia sekä sisällöltään loogisia ja kiinnostavia. Joku saattoi harmistuakin hänen korjausehdotuksistaan, mutta yleensä ne perustuivat toisaalta loistavaan suomen ja englannin kielen taitoon sekä toisaalta terveeseen järkeen. Varsinkin nuoria tutkijan alkuja, jotka olivat julkaisemassa ensimmäistä artikkeliaan, Marjatta perinpohjaisesti opasti niin karsimalla turhan mahtipontisia ilmauksia kuin myös kehittämällä tekijää pohtimaan entistäkin perusteellisemmin sitä, mitä tämä haluaa sanoa. Marjatta ikään kuin sivumennen ja huomaamatta tuli

opettaneeksi monille kasvateilleen viestinnän taitoa.

Lehden tekemiseen kuului myös se, että pidettiin hauskaa. Suokaa anteeksi, arvoisat kirjoittajat: me nauroimme sellaisille ilmauksille, joita oli mahdollista käsittää aivan toisin, kuin tekijä oli tarkoittanut. Mutta kyllä huumoria riitti muissakin yhteyksissä – myös omia töppäyksiä tarkasteltaessa. Vuonna 1990 Marjatta laati silloiseen Kirjastotiede ja informatiikka -lehden pääkirjoituksen, jonka otsikko oli "Nauru on muutakin kuin saariryhmä Polynesiassa". Tekstin loppupuolella on toteamus, joka mielestäni kuvaa hyvin Marjatan asennetta:

lolla on toteamus, joka mielestäni kuvaa hyvin Marjatan asennetta:

"Myös tieteellisessä työssä itselleen nauramisen taito on tärkeää, sillä se auttaa irrottautumaan näpertelystä ja vapauttaa oivaltamaan itseä suurempia asioita ja asiayhteyksiä."

Riitta Kärki
toimitussihteeri emerita

Tämän numeron kirjoittajat

Kokkonen, Oili, ylikirjastonhoitaja (emer.), Jyväskylä

Kärki, Riitta, tutkija, Tampereen yliopisto

Pirkola, Ari, tutkija, Tampereen yliopisto